

Leipomoalan tes-neuvottelut – Toistaako historia itseään vuosikymmenestä toiseen?

Kirjoittaessani tätä pääkirjoitusta maaliskuun 2025 lopussa SEL on hylännyt kolme valtakunnan sovittelijan toimiston tekemää sovintoesitystä. Parhaillaan kolmessa suurimmassa leipomossa ovat käynnissä neljän vuorokauden pituiset lakot. Viime viikolla suurimmissa panimo- ja virvoitusjuoma-alan yrityksissä lakkoiltiin viiden vuorokauden ajan. Näiden lakkojen syyksi kerrottiin työnantajapuolen leipomoalalle hakemat työaika-joustot, joiden työntekijät pelkäävät siirtyvän myös muille elintarvikealoille.*

Jälleen kerran on todettava, että SEL/ay-liike hallitsee median ja saa sanomansa haluamallaan tavalla läpi. Sillä, miten asiat oikeasti ovat, ei näytä olevan merkitystä. Julkisuuteen annetaan kuva, että työnantajapuoli hakee kamalia työaikaoustoja, joista työntekijät joutuisivat kärsimään. Kokonaan jätetään huomioimatta, että leipomoalan työehtosopimus on tunnetusti maailman jäykin työehtosopimus, jossa työaikaoustoja ei juuri tunneta. Leipomoala myös ainoana alana Suomessa maksaa 100%:n yötyölisää klo 21-06 välisenä aikana tehdystä työstä. SEL:n hylkäämissä

Leipomoalalla on koettu lakkokeväät vuosina 1976, 1994, 2010 ja näin myös nyt keväällä 2025. Näiden lakkojen aikaväli on ollut 15-18 vuotta. Itse sain nähdä läheltä tapahtumat vuonna 1994, sekä myös vuonna 2010, jolloin Suomen Leipuriliitto julisti Suomen tähän mennessä ainoan työnantajapuolen järjestämän myötätuntotyösulun, jolla oli tarkoitus tukea ETL:n koko elintarvikealalle julistamaa työsulkua. Tuo työsulku päättyi kuitenkin nopeasti, kun liha-alan yritysten hermot pettivät.

Elintarvikealan työehtosopimusneuvotteluissa, työaikaoustojen hakemisessa ja lakkokeväissä on vuosikymmenestä toiseen toistunut sama kaava. Työnantajat vaativat joustoja, SEL lakkoilee, työtaistelu kestää muutaman viikon, työnantajien hallinto antaa lopulta periksi ja toteaa, että juuri nyt ei sittenkään ole oikea aika hakea joustoja. Tuon jälkeen lakon kokeneet työnantajapuolen hallinnossa mukana olevat yritysjohtajat korostavat "työrauhaa ja hyviä neuvottelusuhhteita" SEL:n kanssa. Lakkokeväiden välivuosina uudistuksia yritetään saada tuloksettomasti aikaiseksi "hyvässä hengessä" erilaisten työaikakokeilujen (näin vuosina 2003 ja 2007) tai liittojen välisten TAM-työryhmien (näin vuonna 2016) kautta. Kun lakon kokeneet yritysjohtajat vaihtuvat, tilalle tulee uusi johtajasukupolvi, joka ajattelee, että nyt on muutoksen aika, ja joustoja on viimein saatava. Ja taas yritetään...

Aika näyttää toistaako historia tänä keväänä itseään vuosien 1994 ja 2010 tapaan. Näin voi hyvinkin käydä. SEL kohdistaa lakkojaan tarkoituksellisesti panimo- ja liha-alan suuryrityksiin, vaikka erimielisyyden kohteena ovat ainoastaan leipomoiden työehtosopimukseen liittyvät asiat. Itsestään selvää on, ihmisluonne huomioden, että muiden alojen yritykset eivät halua lakkoilla leipomoalan takia. Sen takia on hyvinkin mahdollista, että myös muut elintarvikealat ryhtyvät painostamaan leipomoalaa, jotta leipomoala luopuisi jälleen kerran tavoittelemasta työaikaoustoja. Jos näin käy ja leipomoalan tavoitteet eivät toteudu, tämänkin työehtosopimuskierroksen suurimmiksi maksajiksi joutuvat lopulta leipomoalan yritykset. Sen takia eteen voi pian tulla tilanne, jossa ETL:n jäsenenä olevien pienten ja keskisuurten leipomoalan yritysten on päätettävä, miten ne reagoivat tilanteeseen. Jos esimerkiksi muutama ETL:n jäsenenä oleva keskisuuri yritys päättäisi erota ETL:n jäsenyydestä, leipomoiden työntekijöitä koskevaa työehtosopimusta ei voisi enää mitenkään katsoa yleissitovaksi työehtosopimukseksi. Sen jälkeen maailman jäykintä normaalisitovaa työehtosopimusta noudattaisivat vain ne yritykset, jotka jäisivät ETL:n jäseniksi. Tuon toteutuminen ei ole toivelistallani, mutta se voi olla ainoa vaihtoehto, jolla tämä vuosikymmenestä toiseen toistuva teatteri voisi saada jonkinlaisen uuden vaihteen.**

Mika Väyrynen

SEL:lle näyttää kuitenkin olevan kunniakysymys pitää leipomoalan työehtosopimus muita elintarvikealojen työehtosopimuksia huomattavasti jäykempänä ja siten työnantajille kalliimpana.

sovittelijan sovintoesityksissä tuo lisä olisi säilynyt ennallaan. Ja vuorotyötä tehtäessä sitä olisi maksettu edelleen klo 22-06 välisenä aikana, kuten yritykset ovat sitä maksaneet vuosikymmenien ajan 1.3.2025 kumotun epämääräisen leipomotyölain perusteella.

Leipomo- ja konditoria-alan yrityksissä työvoimakustannusten osuus yrityksen liikevaihdosta vaihtelee 25-60 %:n välillä yrityksen toimintatavoista (teollinen/käsityövaltainen yritys) ja työntekijöiden määrästä riippuen. Vastaavasti esimerkiksi teollisissa panimo- ja liha-alan yrityksissä työvoimakustannusten osuus on noin 10 %. Tästä huolimatta SEL pitää itsestään selvänä, että leipomo-, panimo-, liha- ja meijerialalle tehdään aina samansuuruiset palkankorotukset. SEL:lle näyttää kuitenkin olevan kunniakysymys pitää leipomoalan työehtosopimus muita elintarvikealojen työehtosopimuksia huomattavasti jäykempänä ja siten työnantajille kalliimpana. Leipomoala on vuosikymmenten ajan voinut vain uneksia esimerkiksi panimoalan 6 viikon työajan tasoittumisjaksosta, saati 30 %:n yötyölisästä. Tuota jälkimmäistä leipomoala ei edes tavoittele.

*Yle uutinen 24.3.2025: "Panimoalan työntekijät pelkäävät, että huono kohtalo tulee kolmen vuoden päästä – ovat siksi jo nyt lakossa" <https://yle.fi/a/74-20151495>

**Tältä osin viittaatan myös Leipuri-lehden pääkirjoitukseen 7/2024 "Leipomotyölain kumoamisesta ja vähän myös yleissitovuudesta" ja sen lopussa toteamaani <https://1582922.167.directo.fi/@Bin/846e935c926c48e22a8073882166ed00/1743431417/application/pdf/1138827/Paakirjoitus-7-2024.pdf>